

Odpuštění, pokoj a úspěch v životě

argumentativní esej do předmětu Systematická teologie 2

Stanislav Chromčák, program Sborový pracovník

květen 2011

Úvod

Žijeme v hektické době, v období nejistot, rozbitých vztahů a mnozí lidé touží po úspěchu a často také po pokoji. Pod pojmem úspěch si lze představit spoustu věcí, například dobré vztahy, zdraví, výbornou kariéru, vyrovnanost, naplnění smyslu života aj. Také výraz pokoj lze chápat různě, od nepřítomnosti přílišného stresu, přes dobré vztahy s lidmi až po smíření s Bohem. Nechci se zabývat ani tak definicí pokoje nebo úspěchu v životě, ale hlavní tezí mé práce je, že **odpuštění je nezbytným předpokladem pokoje a úspěchu v životě**. Pokusím se na tuto tezi podívat ze zorného úhlu dvou autorů – Kateřiny Lachmanové a Miroslava Volfa – a také přidám svůj vlastní pohled.

Vliv (ne)odpuštění na náš život dle Kateřiny Lachmanové

Autorka se ve své knize *Vězení s klíčem uvnitř* zabývá tím, kdy, jak a proč odpouštět a prosit za odpuštění. Hned v první kapitole své knihy přemýšlí nad známým biblickým podobenstvím o nemilosrdném služebníkovi. V něm se setkáváme jednak s odpuštěním, které pán udělil svému služebníkovi, tak s neodpuštěním, kterým se provinil tento služebník vůči svému dlužníkovi. Je zajímavé sledovat, co se stalo s tím služebníkem, který neodpustil. Jeho radost a úleva z odpuštění dluhu byla vystřídána potupným pobytem ve vězení. Neodpuštění nakonec vede k tomu, že ztrácíme svobodu a lze říci, že jsme jistým způsobem ve vězení, že se nemůžeme hnout z místa.

Toto podobenství nám ukazuje základ pro odpuštění. Abychom mohli odpustit, nemůžeme vyjít z toho, že porovnáme dluhy se svým bližním, ale z toho, že se podíváme na dluh, který máme vůči Bohu. Dluh, který nám Bůh ze své lásky odpustil. Často to, že jsme sami nepřijali odpuštění nebo že nevěříme v milost zdarma vede k tomu, že neodpouštíme. Na příkladu služebníka z tohoto podobenství můžeme vidět, že *jestliže nedokážeme odpouštět z lásky k druhým, odpouštějme aspoň z lásky k sobě*¹. Naše neodpuštění svazuje nás, ale nakonec i toho druhého. Bible nás vyzývá k tomu, abychom „*Je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji*.“² Často si myslíme, že vina je na straně někoho jiného, ale Bůh říká, že z naší strany máme udělat vše proto, abychom mohli žít v pokoji.

Autorka nám ukazuje, že to, co nám brání v odpuštění, je často naše pýcha a samospravedlnost. Dokážeme zdůrazňovat své přednosti a zveličovat nedostatky ostatních. Potřebujeme pokoru, abychom to mohli změnit. Obrovským příkladem je Ježíš, který sice ostře kritizoval farizeje, ale pak za ně položil život.

Neodpuštění je hřích, který se nevymaže ani vzdáleností, ani časem. To, že se s někým, s kým mám problém, nestýkám, problém nevyřeší. Odpuštění neznamená ani zapomenutí, ale spíše schopnost vzpomínat bez hořkosti. Někdy se nám stává, že si myslíme, že nemáme co odpouštět, že se nám nestala žádná velká věc, kterou bychom museli řešit. Ale stačí maličkosti, které nás zasáhnou, naštvou, protože malé opakující se neodpuštění vede nakonec k „otravě duše“.

Autorka tedy ukazuje to, co způsobuje neodpuštění v našich životech – naše uvíznutí na místě, zastavení Božího požehnání, překážku našich modliteb. A ukazuje cestu, kterou je pokání za naše selhání minulého a přítomného. Jedině skrze vyznání a pokání je možno zabránit tomu, aby se hřích minulých generací nezopakoval v té naší. Hřích je totiž realita, která se nepromlčuje časem. A tak nás autorka vede k tomu, abychom vyznávali nejen hříchy své, ale také zástupně hříchy

¹ LACHMANOVÁ, Kateřina: *Vězení s klíčem uvnitř*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, str. 17

² Bible, list Římanům, 12. kapitola, verš 18

předků, hříchy společenství, církve, národa. Jedině tak můžeme otevřít dveře k odpuštění a smíření a skrze to dojít pokoje s Bohem i druhými. Pokud neodpustíme, žijeme pořád ve vězení, které však má klíč uvnitř a tím klíčem je právě odpuštění. *Kdybychom pochopili, jaký přívál požehnání se uvolní naší ochotou k usmíření, nezůstávali bychom ve svých zatuchlých vězeních dobrovolně ani minutu. „Jen kdybys dal pozor na má přikázání, byl by tvůj pokoj jako řeka a tvá spravedlnost jako mořské vlny.“³ (Iz 48,18)* Prosté slovo „odpusť“ má moc provalit stěny pevnosti a přivést lidi k sobě.

Vliv (ne)odpuštění na náš život dle Miroslava Volfa

Miroslav Volf se v kapitole *Objetí své knihy Odmítnout nebo obejmout?* vyrovnává s násilím, které bují všude ve světě kolem nás. Na pozadí občanské války v bývalé Jugoslávii si nejprve klade otázku, zda existuje alternativa k pohledu „my versus oni“, případně strategii „moje výhra tvoje prohra“. Celá tato kapitola přináší odpověď, že alternativa – usmíření mezi nepřáteli – existuje.

Dále přemýšlí nad představou osvobození, které si často představujeme jako vysvobození „obětí“ z rukou „utiskovatelů“. Problémem této představy je, že nelze určit, kdo je „obětí“ a kdo je „utiskovatel“, protože nikdo z lidí není svatý a v žádném konfliktu (zejména dlouhotrvajícím) není vina jen na jedné straně. Navíc se často stává, že pokud se situace obrátí a dosavadní „obětí“ získají navrch, velmi rychle se z nich stanou „utlačovatelé“. A tak nelze říci, že svoboda je tou největší hodnotou. Protože pokud máme „pouze“ svobodu, ale ve svém srdci chováme touhu po odplatě, byť i spravedlivé, nejsme svobodní.

Autor klade na první místo místo svobody lásku, protože Boží království, ke kterému směřují dějiny, je královstvím lásky, královstvím smíření. Konečné smíření přináší jen Bůh sám, ale na nás je hledat způsoby, jak žít navzdory rozdílu v míru a pokoji. Je potřeba hledat zdroje, které nám umožní takto žít.

Drsným pohledem na otázku odpuštění je tento příběh: *„Jsem muslimka a je mi třicet pět let. Svému právě narozenému druhému synovi jsem dala jméno „Džihád“, aby nezapomněl na odkaz své matky – na mstu. Když jsem jej prvně přiložila k prsu, zašeptala jsem: „Ať se zalkneš, jestli zapomeněš.“ Tak to je. Srbové mě naučili nenávisť. První dva měsíce ve mně nebylo nic. Žádná bolest, žádná hořkost. Jen nenávisť. Přitom jsem ty děti učila lásce. Jsem učitelka literatury. Narodila jsem se v Ilijaši a téměř jsem tam i zemřela. Můj student Zoran, jediný syn mého souseda, mi močil do úst. Řekl mi: „K ničemu jinému se, ty špinavá muslimko, nehodíš...“ Kolem postávali vousatí výrostci a smáli se. Nevím, kdy jsem prvně slyšela ten pláč a cítila ten šok. Můj bývalý kolega, učitel fyziky, řval jako pomínutý, „Ustaša, Ustaša...“ a pořád mě mlátil. Kam jen mohl. Přestala jsem cítit bolest. Ale moje duše? Ta mě bolí. Učila jsem je lásce, a oni se celou dobu chystali zničit všechno, co není pravoslavné. Džihád – válka. To je jediná cesta...“⁴ Příběh jedné ženy z místa, které není daleko a kam mnoho z nás rádo vyráží na dovolenou. Příběh ženy, která své dítě, novou generaci, učí nenávisť a touze po pomstě. Kolik je takových žen? Kolik takových dětí? Jak lze žít s takovým vkladem? Je možno prožít úspěšný život, je-li naše srdce sevřeno hořkostí a nenávisť, je-li nenávisť vepsána nejen do jména, ale i do nitra člověka? Autor staví do kontrastu se mstou Ježíšovo učení o odpuštění, říká: *„Aby mohlo nastat smíření, musejí být všechny tyto zápisy pečlivě vymazány a všechny nitky nenávisť jemně odstraněny.“⁵ Ježíš oslovil zástupy lidí, zástupy těch, kteří trpěli, byli utlačováni, přinesl jim na jednu stranu naději, na druhou stranu je šokoval požadavkem na radikální změnu života. Ježíš dává naději, chce však radikální změnu života. Ježíš říká obětem, že potřebují pokání, potřebují vyznat, že zhřešili. Neboť „v pokání nejde jen o připuštění, že jsme udělali velkou chybu, ale o přiznání, že jsme zhřešili.“⁶ Jak radikální! Lidé jako výše zmíněná matka a její syn nepotřebují jen svobodu, psychologickou a materiální pomoc, ale také osvobození od nenávisť, která doutná v jejich srdcích. A toto osvobození může přijít pouze skrze pokání, které může přinést odpuštění. Protože pokud oběti neučiní dnes pokání, stanou se zlosyny budoucnosti. Samozřejmě Ježíš nevyzývá k pokání jen oběti, ale i jejich utlačovatele, protože jedině tak může dojít ke vzájemnému odpuštění a smíření.**

³ LACHMANOVÁ, Kateřina: *Vězení s klíčem uvnitř*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, str. 64

⁴ VOLF, Miroslav: *Odmítnout nebo obejmout?*, Vyšehrad, Praha 2005, str. 128

⁵ Ibid. str. 128

⁶ Ibid. str. 130

Autor si nedělá iluze, že by odpuštění bylo snadné, často nechceme odpustit kvůli emocím, smyslu pro spravedlnost nebo kvůli dalším věcem. Ale je si vědom toho, kam vede neodpuštění, ví, že spirála msty je nekonečná a že msta nakonec zotročuje mstitele samotného. Každý člověk má svobodu se nějak rozhodovat, zaujmout nějaký postoj. Někdy jen reagujeme na situace, ale odpuštění není pouhou re-akcí, je to svobodný čin. Je to čin, který dokáže zastavit spirálu pomsty. Odpuštění není náhradou za spravedlnost, ale je čin, který mění život člověka. Největším příkladem odpuštění je Ježíš, přibitý na kříži, který se modlí: „*Otče, odpusť jim...*“ a svým odpuštěním nám vydobyl smíření s Otcem. A právě Ježíšovo odpuštění nám může dát sílu odpustit těm, kteří se provinili proti nám.

Odpuštění však není konec, je to začátek. Je to začátek, který nám umožní učinit další krok, napřáhnout náruč k nepříteli. Pokud zareaguje i on, můžeme si padnout do náruče, obejmout se a zakusit pokoj. Pokoj není to, že jdeme bez nenávisti vlastní cestou. *Pokoj je obecenstvím mezi někdejšími nepřáteli, nikoliv jen nepřítomnost nepřátelství zajišťovaná absencí kontaktu.*⁷ Kristovo utrpení nenabízí jen odpuštění, ale i obnovu takového obecenství.

Miroslav Volf se v kapitole o odpuštění zabývá především pohledem na život bez odpuštění. Je to život plný nepokoje, hořkosti a nenávisti. Cestu k pokoji vidí v odpuštění, přičemž sílu k němu můžeme získat jen přijetím odpuštění, které nabízí Ježíš Kristus.

Můj pohled na odpuštění, pokoj a úspěch v životě

Snažil jsem se dívat na odpuštění pohledem dvou autorů, které jsou v něčem odlišné a v něčem velmi podobné. Kateřina Lachmanová se zamýšlí nad biblickými oddíly, které mluví o odpuštění a snaží se ukázat praktické dopady odpuštění. Miroslav Volf se zamýšlí nad děsivou realitou a snaží se ukázat, že odpuštění je řešením konfliktů mezi lidmi. Je zajímavé, že oba autoři hodně popisují případy neodpuštění, aby vynikla krása a vzácnost odpuštění.

Oba také docházejí ke stejnému závěru, že jedině odpuštění je řešením problémů mezi lidmi, což nakonec vede ke smíření a pokoji. A sílu k tomuto odpuštění je možné získat pouze tak, že sami získáme odpuštění Ježíše Krista skrze pokání.

Já s oběma autory souhlasím, že jedině pokání a odpuštění nám může přinést pokoj, ať již s lidmi nebo s Bohem. Díky nim jsem si znovu uvědomil odlišnost Ježíšova učení od mnohých lidských učení. Jako lidé máme tendenci lpět na sebespravedlnosti, přijde nám divně vyznávat svůj hřích, když bylo přece ublíženo nám a my vlastně jen reagujeme. Ale Ježíš nás vybízí, abychom nebrali hřích druhého jako omluvu hříchu vlastního. Protože jen odpuštěním, byť není těmi druhými vždy vyžadováno, můžeme zakusit pokoj ve vztahu k druhým lidem. Zároveň si myslím, že bez tohoto pokoje není možno uspět v životě. Protože pokud člověk selže v oblasti vztahů, pokud žije v nepokoji s lidmi, s hořkostí nebo dokonce s nenávistí, jeho život nelze považovat za úspěšný.

Závěr

Oba autoři potvrzují, že odpuštění je nezbytným předpokladem pokoje a smíření. Má teze však jde trochu dále tvrzením, že odpuštění je také nezbytným předpokladem úspěchu v životě. To autoři vysloveně nezmiňují, nicméně to lze vyčíst mezi řádky. Kateřina Lachmanová má v názvu své knihy slovo „vězení“, které spojuje s neodpuštěním. A život ve vězení nemůžeme považovat za úspěšný život. Miroslav Volf ve své kapitole o odpuštění vychází z reality války, odcizení a nenávisti mezi lidmi, které jsou živeny neodpuštěním. Osobně jsem přesvědčen, že ani takový život nemůžeme považovat za úspěšný, a tak si závěrem dovolím tvrdit, že odpuštění je nezbytným, byť samozřejmě ne postačujícím, předpokladem pokoje a úspěchu v životě.

Použitá literatura

LACHMANOVÁ, Kateřina: Vězení s klíčem uvnitř, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001

VOLF, Miroslav: Odmítnout nebo obejmout?, Vyšehrad, Praha 2005

Bible - Ekumenický překlad, podle vydání z roku 1985, Česká biblická společnost, Praha 1990

⁷ VOLF, Miroslav: Odmítnout nebo obejmout?, Vyšehrad, Praha 2005, str. 144